

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Центру наукових досліджень
та викладання іноземних мов НАН України
к.філол.н., доцент
ЖАЛАЙ В.Я.

« 25 » червня 2025 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни ВК 01 ДВА

Лінгвокультурна компетентність особистості

для аспірантів

спеціальності В11 «Філологія» Philology

за спеціалізацією 0232 – Література та лінгвістика

Literature and linguistics

галузі знань Культура, мистецтво та гуманітарні науки

третього освітньо-наукового рівня вищої освіти – доктора філософії

Київ 2025

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
Повна назва навчальної дисципліни	Лінгвокультурна компетентність особистості
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України (м. Київ)
Повна назва структурного підрозділу	кафедра іноземних мов
Розробник(и)	Ільченко О.М., д.філол.н., проф. Кравченко Н.Г., к.філол.н., доц. Крамар Н.А., доктор філософії з філології, ст.н.с.
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень НПК України – 9 рівень QF for ENEA – третій цикл, EQF for LLL – 8 рівень
Семестр вивчення навчальної дисципліни	1-2 семестри 2 року навчання (третій-четвертий семестри)
Обсяг навчальної дисципліни	4 кредити ЄКТС / 120 годин, з яких 12 годин – лекції 10 годин – практичні заняття 98 годин – самостійна робота
Мова(и) викладання	англійська, українська
Викладач(і)	Ільченко О.М., д.філол.н., проф. Чайка Л.В., д.філол.н., доц. Кравченко Н.Г., к.філол.н., доц. Крамар Н.А., доктор філософії з філології, ст.н.с.
2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі	
Статус дисципліни	вибірковий компонент, дисципліна вибору аспіранта ВК 01 ДВА
Передумови для вивчення дисципліни	Другий рівень вищої освіти (диплом магістра). Аспірант повинен знати: англійську мову на рівні не нижче C1 та мати навички пошуку та аналізу наукової інформації.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні.
Обмеження	Обмеження відсутні.

1. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – випрацювання міжкультурної компетентності аспірантів через розкриття сутності міжкультурної комунікації, лінгвокультурології, національного менталітету, комунікативної поведінки в аспекті взаємодії та взаємозв'язку мови і культури, мови як інструмента культури та культурного діалогу у контексті міжнародної співпраці.

2. Зміст навчальної дисципліни

1-й модульний цикл

Тема 1. Лінгвокультурна та міжкультурна компетентності як частина культурної компетентності особистості: теоретичні засади.

Тема 2. Комунікативна компетенція як єдність мовної та культурної компетенцій.

Тема 3. Мультикультуралізм у сучасному світі.

2-й модульний цикл

Тема 4. Комунікативна поведінка в полікультурному середовищі: практичне застосування.

Тема 5. Етикет і культура спілкування.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

знати:

- нерозривний зв'язок мови і культури, поняття лінгвокультурної компетентності як частини культурної компетентності;
- поняття лінгвокультурної та дискурсивної спільноти;
- розбіжності комунікативної поведінки;
- національно специфічні етикет та стратегії ввічливості як складники міжкультурної компетенції;
- ознаки невербальної поведінки;
- специфіку взаємодії мови і культури в типових комунікативних ситуаціях;

уміти:

- володіти культурно зумовленими нормами вербальної та невербальної поведінки;
- застосовувати англійську мову з урахуванням її соціокультурної варіативності та етикету;
- послуговуватися національно специфічними стратегіями ввічливості;
- застосовувати лінгвокультурні канони англomовного дискурсу.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Завдання навчальної дисципліни ВК 01 ДВА «Лінгвокультурна компетентність особистості» полягає у формуванні та набутті таких компетентностей: загальні компетентності: ЗК: 2-7, 9, 10, 12 (відповідно до переліку загальних компетентностей ОНП). Фахові компетентності: ФК 2, 4, 6-8, 11, 13, 15-17, 19-21, 24-26 (відповідно до переліку фахових компетентностей ОНП). Програмні результати навчання: ПРН 1.2-1.6, 2.1-2.8, 3.1-3.4, 4.1, 4.3, 4.4. (відповідно до переліку програмних результатів навчання ОНП).

6. Види навчальних занять та навчальної діяльності

6.1 Види навчальних занять

Видами навчальних занять при вивченні дисципліни є лекції (Л), практичні (індивідуальні) заняття (П) та самостійна робота (С).

Навчально-тематичний план лекцій і практичних занять 1-2 семестри 2 року навчання (3-4 семестри)

	Назва теми	Кількість годин		
		Л	П	С
1.	Лінгвокультурна та міжкультурна компетентності як частина культурної компетентності особистості: теоретичні засади.	2	2	20
2	Комунікативна компетенція як єдність мовної та культурної компетенцій.	2	2	20
3.	Мультикультуралізм у сучасному світі.	2	2	28
4.	Комунікативна поведінка в полікультурному середовищі: практичне застосування.	2	2	
5.	Етикет і культура спілкування.	4	2	30
		12	10	98
	Усього	120		

Змістовий модуль 1

Тема 1.

Л-1

1. Лінгвокультурна та міжкультурна компетентності як частина культурної компетентності особистості: теоретичні засади.

1.1. Мова та культура. Поняття ментальності.

1.2. Ключові дослідники питань взаємозв'язку мови та культури.

Л-2

1.3. Мовна та культурна ідентичність.

1.4. Мовна (дискурсивна) особистість.

Тема 2.

Л-3

2. Комунікативна компетенція як єдність мовної та культурної компетенцій.

2.1. Етнічні особливості мовних картин світу

П-1 2.2. Лінгвокультурна та дискурсивна спільноти.

2.3. Поняття «ідеальної мовленнєвої ситуації».

Тема 3

Л-4

3. Мультикультуралізм у сучасному світі.

3.1. Міжкультурна комунікація у глобалізованому світі.

П-2

3.2. Проблеми міжкультурного перекладу

Змістовий модуль 2

Тема 4

Л-5

4. Комунікативна поведінка в полікультурному середовищі: практичне застосування.

4.1. Вербальна та невербальна поведінка

П-3

4.2. Педагогічний потенціал лінгвокультурних студій

П-4

4.3. Ефективні комунікативні прийоми: універсальні та національно специфічні.

Тема 5

Л-6

5. Етикет і культура спілкування.

5.1. Поняття «обличчя» мовця (позитивне чи негативне) за П. Браун та С. Левінсоном.

5.2. Стратегії ввічливості vs. стратегії неввічливості.

5.3. Типологія вербальних конфліктів та ефективні способи їх уникання.

П-5

5.4. Табуйовані теми у міжкультурному спілкуванні.

5.5. Прагматичні дослідження, конversaційний аналіз та дискурсивна психологія.

7.2 Види навчальної діяльності

Підготовка до лекцій,.

Підготовка до практичних занять.

Підготовка до виконання індивідуальних завдань за модулями.

Підготовка до іспиту.
 Виконання кейсу за результатами опанованого матеріалу на тему:
 «Культурні капсули: порівняльний аналіз» (на матеріалі США, Канади, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Ірландії, Австралії або інших країн – за бажанням здобувача освіти).

8. Методи викладання, навчання

Модульне навчання.
 Лекції-візуалізації.
 Інтерактивні лекції.
 Метод кейсів.
 Обговорення-дискусії.
 Проблемно-пошукові методи.
 Міждисциплінарне навчання.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Оцінка	Визначення	Національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
ВІДМІННО	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5, 0 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
ДОБРЕ	в цілому правильна робота з певною кількістю помилок	4, 0 (добре)	$74 \leq RD \leq 89$
ЗАДОВІЛЬНО	виконання задовольняє мінімальні критерії	3,0 (задовільно)	$60 \leq RD \leq 73$
НЕЗАДОВІЛЬНО	можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD \leq 59$
НЕЗАДОВІЛЬНО	необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$RD < 35$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання	
За дисципліною передбачені такі методи поточного формативного оцінювання: експрес-контроль (опитування та усні коментарі викладача за результатами опитування), настанови викладача в процесі виконання індивідуальних практичних завдань, перевірка, обговорення та оцінювання виконаної роботи.	
9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання	
Оцінювання протягом семестру проводиться у формі усних опитувань, письмового тестування, перевірки виконання індивідуальних завдань та дискусій. Робота повинна бути виконана самостійно. Оцінювання аспіранта здійснюється таким чином: 1. Експрес-контроль – 30 балів 2. Практичні (індивідуальні заняття) та самостійна робота – 30 балів 3. Залік – 40 балів Заохочувальні та штрафні бали: 1. Відсутність на лекції без поважних причин - (-) 2 бали. 2. Відсутність на практичних (індивідуальних) заняттях без поважних причин (-) 2 бали. 3. Підготовка публікації до друку та/або виступу на конференції (+) 10 балів Сума як штрафних, так і заохочувальних балів не має перевищувати 0,1R=10 балів. За курсом можливий змішаний спосіб навчання: авторські матеріали укладачів курсу (опорний конспект лекцій та матеріали для практичних занять і самостійної роботи) Форма підсумкового контролю – диференційований залік.	
10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	
10.1 Засоби навчання	Навчальний процес потребує використання мультимедіа, друкованих та електронних освітніх ресурсів.
10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Основна література: 1. Crystal, D. (2020). Let's Talk: How English Conversation Works. OUP Oxford. ASIN : B0851P4QFK 2. Crystal, D. (2020). https://www.davidcrystal.com/GBR/David-Crystal 3. Orsini-Jones, M., & Lee, F. (2018). Intercultural communicative competence for global citizenship. Intercultural Communicative Competence for Global Citizenship: Identifying cyberpragmatic rules of engagement in telecollaboration. Palgrave Macmillan 4. Deutscher G. (2011). Through the Language Glass: Why the World Looks Different in Other Languages. Picador. 5. Dumitrascu S. (2020). Communicating Across Cultures: A Practical Guide (Skills Book 2) Kindle Edition. ASIN: B08NC1NWJC

6. Lewis, R. (2018). When cultures collide. Nicholas Brealey Publishing
7. Sharifian, F. (2015). The Routledge handbook of language and culture. Taylor and Francis

Допоміжна література:

8. Agar, M. (2006). Culture: Can you take it anywhere? International Journal of Qualitative Methods, 5(2), Article xx. Retrieved [13.09.2019] from http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/5_2/pdf/agar.pdf
9. Axtell R. Dos and Taboos Around the World. – 3rd ed. – N.Y.: John Wiley and Sons, 1993.
10. Axtell R. Dos and Taboos of using English around the world. – N.Y.: John Wiley and Sons, 1995.
11. Bachmann-Medick, D., & Blauhut, A. (2016). Cultural turns. New Orientations in the Study of Culture. De Gruyter
12. Brown P., Levinson S. (1987). Politeness: Some Universals in Language Usage. – Cambridge: Cambridge University Press.
13. Bührig, K., & Thijs, J. (2006). Beyond misunderstanding. Linguistic analyses of intercultural communication. Amsterdam: J. Benjamins.
14. Byram, M., & Grundy, P. (2003). Context and culture in language teaching and learning. Clevedon: Multilingual Matters.
15. Candel-Mora, M. (2019). Intercultural Communication Competence in Specialised Languages and Contexts: Research Prospects and Possibilities. Advanced Linguistics, 0(4). doi: 10.20535/2617-5339.2019.4.181340
16. Chunhong, Z., & Griffiths, C. (2011). Intercultural Communicative Competence. English Language And Literature Studies, 1(2). doi: 10.5539/ells.v1n2p113
17. Clyne M. (1995). Inter-cultural Communication at Work: Cultural Values in Discourse. Cambridge University Press.
18. Duranti, A. (2003). Language as Culture in U.S. Anthropology. Current Anthropology, 44(3), 323-347. doi: 10.1086/368118
19. Duranti, A. A (2004). A Companion to Linguistic Anthropology. Wiley-Blackwell.
20. Goddard, C., & Wierzbicka, A. (2013) Words and Meanings: Lexical Semantics Across Domains, Languages, and Cultures. Oxford: Oxford University Press.
21. Haugh, M., & Schneider, K. (2012). Im/politeness across Englishes. Journal Of Pragmatics, 44(9), 1017-1021. doi: 10.1016/j.pragma.2012.05.010

22. Haugh, M. (2018). Afterword: Theorizing (im)politeness. *Journal Of Politeness Research*, 14(1), 153-165. doi: 10.1515/pr-2017-0058
23. Hofstede, G., Hofstede, G., & Pedersen, P. (2012). *Exploring culture*. Boston: Intercultural Press.
24. Hymes D. (1972). Models of the interaction of language and social life // *Directions in sociolinguistics: the ethnography of communication*. – N.Y.: Holt, Rinehart and Winston. — P. 35–71.
25. Hymes D. (1987). Communicative competence // *Sociolinguistics: an international handbook of the science of language and society*. – Berlin: Walter de Gruyter. – P. 219–229.
26. Jandt F. (2017). *An Introduction to Intercultural Communication: Identities in a Global Community*. Sage
27. Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
28. Malinowski B. (2014). *A Scientific Theory of Culture and Other Essays*. Marcel Press.
29. Mead, M. (2005) *The World Ahead: An Anthropologist Anticipates the Future* (Margaret Mead: *The Study of Contemporary Western Culture*). Berghahn Books
30. Nazarenko, L. (2015). Linguistic Characteristics of Intercultural Competence as a Part of Teachers' Professional Competence. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 180, 407-412. doi: 10.1016/j.sbspro.2015.02.137
31. Nazarenko, T. (2019). Cartographic Literacy as a Condition of Communication and Security. *Intercultural Communication*, 1(6), 117-137. doi: 10.13166/inco/103629
32. Orsini-Jones, M., & Lee, F. (2018). Intercultural communicative competence for global citizenship. *Intercultural Communicative Competence for Global Citizenship: Identifying cyberpragmatic rules of engagement in telecollaboration*. Palgrave Macmillan
33. Risager K. (2019) *Linguaculture*. *The Encyclopedia of Applied Linguistics*
<https://doi.org/10.1002/9781405198431.wbeal0709.pub2>
34. Sapir E. (2014). *Language*. Charleston, SC: CreateSpace Independent Publishing Platform.
35. Wierzbicka A. (1997). *Understanding Cultures through Their Key Words: English, Russian, Polish, German, and Japanese: English, Russian, Polish, German and Japanese* (Oxford Studies in Anthropological Linguistics Book 8). Oxford University Press

	36. Whorf, B., Carroll, J., Levinson, S., & Lee, P. (2012). Language, thought, and reality. Cambridge, Mass.: The MIT Press. 37. Zhang, X., & Zhou, M. (2019). Interventions to promote learners' intercultural competence: A meta-analysis. <i>International Journal Of Intercultural Relations</i>, 71, 31-47. doi: 10.1016/j.ijintrel.2019.04.006 38. Алексеева І.О. (2011). Вступ до теорії міжкультурної комунікації [Текст] : підручник / І. О. Алексеева ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К. : Київський університет. 39. Голубовська І.О. (2004). Етнічні особливості мовних картин світу. – К.: Логос, 2004. – 284 с. 40. Ilchenko O. “Thanks” But Not “Thanks Anyway”: E-politeness in E-mailing. // <i>Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи</i>. – К., Логос, 2013. – Вип. 8. – С. 89–103. 41. Тер-Минасова С.Г. (2000). Язык и межкультурная коммуникация. М: Слово 42. Хабермас Ю. (1995). Демократия. Разум. Нравственность. – М.: Центр Academia. 43. Чайка Л. В. Типологія вербальних конфліктів в англomовному дискурсі: поліпарадигмальний аспект : автореф. дис. ... доктора філологічних наук : 10.02.04 / Лариса Василівна Чайка ; Мін-во освіти і науки України, Київський нац. лінгвістичний ун-т. – Київ, 2019. – 34 с.
--	---

Силабус підготували:

Ільченко О.М., д.філол.н., проф.

Кравченко Н.Г., к філол.н., доц.

Крамар Н.А., доктор філософії з філології, ст.н.с.